

TITOVA STRATEGIJA OSAMOSTALJIVANJA PARTIJE I BORBE ZA SOCIJALIZAM U SKLADU SA SPECIFIČNIM UVJETIMA I MOGUĆNOSTIMA U JUGOSLAVIJI

Dolazak druga Tita na čelo Komunističke partije Jugoslavije značio je početak i afirmaciju njenog osamostaljivanja i njene borbe za socijalizam u skladu sa specifičnim uvjetima u Jugoslaviji. Bez orijentacije na samostalno definiranje ciljeva politike uz puno respektiranje posebnosti uvjeta u kojima je djelovala, KPJ bi vjerojatno podijelila sudbinu KP Grčke ili drugih komunističkih partija Evrope. Zbog toga je dolazak druga Tita na čelo Partije i formiranje novog rukovodstva sa snažnom orijentacijom na vlastite snage bio od presudnog značenja u stvaranju osnovnih preduvjeta za uspješno uključivanje narodnih masa u revolucionarnu borbu i stvaranje nove Jugoslavije koja će u izgradnji socijalizma ići svojim vlastitim putem.

Da bi se shvatila težina i složenost uvjeta u kojima je novo rukovodstvo započelo proces osamostaljivanja Partije, treba imati u vidu ulogu Komunističke internacionale i Staljinove postupke prema KP Jugoslavije.

Kominternu, osnovanu 1919. godine na inicijativu Lenjina, prvih je godina mnogo doprinosila jačanju komunističkog pokreta i podršci međunarodnog radničkog pokreta prvoj zemlji socijalizma. Sve naše ocjene se slažu da je ona tih godina odigrala pozitivan utjecaj i na razvitak naše Partije, naročito na području ideološkog jačanja, prihvaćanja Lenjinovog učenja i razvijanja internacionalizma. Govoreći o tome, Edvard Kardelj kaže:

"Ne može biti nikakove sumnje da je Kominternu odigrala veoma značajnu ulogu u razvitku revolucionarnog komunističkog pokreta posle oktobarske revolucije. Ona je oslobodila mnoge radničke pokrete stagnacije u koju ih je doveo socijaldemokratski reformizam. Kominternu je također mnogo doprinela razvijanju i jačanju duha internacionalizma i solidarnosti svih radničkih pokreta sveta, a samim tim i među svim pro-

gresivnim i antiimperijalističkim snagama u svetu".¹⁾

Poslije Lenjinove smrti, kako je Staljin jačao svoje pozicije u Boljševičkoj partiji, tako se i Internacionala postupno sve više podredjivala interesima rukovodstva sovjetske države, interesima sovjetske vanjske i unutrašnje politike, da bi poslije definitivne pobjede Staljinove struje postala instrument njegove politike. Staljin, da bi Kominternu potčinio sebi, a time i revolucionarni pokret u svijetu, počeo je vrlo smišljeno jačati ulogu njenog Izvršnog komiteta, pojedinih komisija i drugih tijela u kojima su, dakako, dominirali njemu odani ljudi. Zbog toga su se sve rjedje sazivali kongresi Kominterne. Prva četiri kongresa održana su 1919, 1920, 1921. i 1922. godine, V 1924, VI 1928. i VII 1935. godine. Vidimo da su se prva četiri kongresa održala svake godine, iako su uvjeti bili vrlo teški (gradjanski ratovi, zaoštreni međunarodni odnosi, vojna blokada Sovjetske Rusije itd.), da bi između VI i VII kongresa prošlo sedam godina.

Komunistička internacionala bila je centralizirana međunarodna organizacija u kojoj su komunističke partije pod nazivom sekcija imale status filijala. Izvršni komitet i Prezidijum bila su njena stalna rukovodeća tijela koja su rukovodila cjelokupnim komunističkim pokretom između dva kongresa. Izvršni komitet je mogao bitno utjecati na politiku i programe svake partije, kontrolirati sprovođenje odluka Kominterne, utjecati na sastav i izbor rukovodstva, pa čak i donijeti odluku o raspuštanju pojedine komunističke partije. Na osnovi takve odluke raspuštena je 1938. godine Komunistička partija Poljske. Takvu sudbinu je skoro doživjela i Komunistička partija Jugoslavije. Da nije drug Tito preuzeo obavezu i odgovornost da će stanje u Partiji srediti, došlo bi sigurno do njenog raspuštanja, i to u vrijeme kad su već bili postignuti znatni uspjesi u konsolidaciji Partije. Treba istaknuti da je bila namjera da se takva odluka donese bez konzultiranja partijske organizacije u zemlji, i to samo na osnovi stanja u partijskom rukovodstvu koje je bilo izvan zemlje.

Takav odnos Kominterne prema svojim članicama nanosio je ogromne štete međunarodnom radničkom pokretu. Rukovodstva komunističkih partija zbog svoje nesamostalnosti zapostavljala su društveno-

1) Edvard Kardelj, *Tito i komunistička partija Jugoslavije, Naš put, pola veka revolucionarne borbe SKJ*, izdanje Komunist, Beograd, 1969, str.40.

ekonomske i političke analize stanja i zbivanja u svojim zemljama u cilju definiranja vlastite strategije u borbi za socijalizam. Uniformiranost, šablone i dogme postale su idejno-politička osnova njihove aktivnosti. Time je nanijet velik udarac razvoju marksističke misli i stvaralačkoj primjeni marksizma. Posljedica toga bila je da su mnoga rukovodstva komunističkih partija nespremna i nesposobna dočekala zbivanja uoči i za vrijeme II svjetskog rata, čekajući direktive i "svevažne" recepte za svoju aktivnost. Zbog toga im je bila nepoznata revolucionarna sposobnost radnih masa i nije se vjerovalo u akciono-političku sposobnost članstva svojih vlastitih partija.

Zbog straha pred Kominternom i njezinom moći kod mnogih rukovodstava komunističkih partija bile su prisutne pojave dodvorivanja pojedinim rukovodiocima Kominterne, pojave denuncijacija, neprincipijelnosti, davanja lažnih informacija o stanju u svojim partijama i zemljama, međusobnih obračunavanja i sl. Dodamo li tome i Staljinove čistke i financijsku zavisnost od Kominterne, nesumnjivo je da je takva atmosfera podsticala stvaranje satelitske psihologije u međunarodnom radničkom pokretu, psihologije poslušnosti direktivama i zahtjevima Moskve.

Od posebne je važnosti da razmotrimo odnose Kominterne prema našoj Partiji. Njezine intervencije u unutrašnji život Partije unosile su često puta pomutnju i produžavale njeno organizacijsko nesredjivanje. Tako je V kongres Kominterne u povodu rasprava o nacionalnom pitanju u Partiji donio rezoluciju o nacionalnom pitanju Jugoslavije, gdje u toč.7 stoji:

"Pošto u Jugoslaviji postoji masovni pokret protiv nacionalnog ugnjetavanja u svim njegovim formama za samoopredeljenje, nacionalni problem ima aktualan i oštar oblik i neposredno dodiruje interese radnih masa. Zbog toga se opšta parola naroda na samoopredeljenje, koju ističe KPJ, mora izraziti u formi izdvajanja Hrvatske, Slovenije i Makedonije iz sastava Jugoslavije i stvaranja od njih nezavisnih republika". 2)

Stav Kominterne, vidimo, inzistirao je na razbijanju Jugoslavije, što se u cijelosti podudaralo s interesima fašističke Italije i ostalih njenih susjeda koji su prema njoj imali teritorijalne pretenzije. Nezamisliva je mogućnost postojanja nezavisnih republika Slovenije, Hrvatske i Makedonije pokraj takvih susjeda. Osim toga, sasvim je sigurno da bi u takvim uvjetima borba radničke klase svake od tih nacija bila uvelike otežana.

2) Istorijski arhiv KPJ, tom II, str.421.

Nesumnjivo je da su takvi stavovi unosili konfuziju u Partiju i udaljavali je od pravilnog definiranja nacionalnog pitanja. Istom kad se Partija osamostalila i bez tuđeg miješanja prišla utvrđivanju svog nacionalnog programa, zauzela je 1935. godine pravilne stavove.

Kominternu je, rukovodeći se Staljinovim dogmama, našoj Partiji dugo nametala shvaćanje da Jugoslavija mora najprije proći kroz fazu buržoasko-demokratske revolucije u kojoj će riješiti nacionalno pitanje, a istom poslije toga kroz fazu socijalističke revolucije. Dolaskom druga Tita Partija je na V zemaljskoj konferenciji 1940. nedvosmisleno naglasila da vodeću ulogu u rješavanju nacionalnog pitanja treba imati radnička klasa. Time se, u stvari, borba za nacionalno oslobođenje naroda Jugoslavije vezala sa socijalističkom revolucijom, odnosno socijalistička revolucija se vezala za nacionalno oslobođenje jugoslavenskih naroda i narodnosti. Naime, bio je zauzet jasan stav da je nacionalno oslobođenje jedino moguće ako bude i socijalno oslobođenje, kao i obratno, da jedno bez drugoga nije moguće ostvariti.

Kominternu je, nadalje, podržavala koncept oružanog ustanka čija se suština sastojala u tome da on mora izrasti iz štrajkova i demonstracija radnika u gradovima, a da je partizanski rat sporedan oblik revolucionarne borbe. Nije teško zamisliti što bi se dogodilo da je naša Partija imala takvu orijentaciju i pozvala radničku kladu i svoje članove da u gradovima dižu oružani ustanak, u gradovima koji su bili puni fašističkih vojnika naoružanih najsuvremenijom tehnikom. Međutim, povijesna je činjenica da su komunističke partije Evrope partizanski rat tretirale kao nešto sporedno orijentirajući se uglavnom na sabotaze, obavještajnu djelatnost i diverzije. Drastičan je primjer KP Grčke koja je doživjela katastrofalan poraz jer nije imala jasne stavove o oružanoj borbi, rukovodeći se shvaćanjima da će se ishod revolucionarne borbe uglavnom rješavati u gradovima.

Iz nepravilnih stavova prema oružanoj borbi proistekla su i pogrešna shvaćanja o ulozi seljačkih masa u njoj. Drug Tito je imao odlučnu orijentaciju na uključivanje seljačkih masa u oružanu borbu i na stvaranje sve snažnijih oružanih snaga velike manevarske sposobnosti i udarne moći koje će biti sposobne na čitavom teritoriju Jugoslavije voditi oružanu borbu i na taj način permanentno širiti i jačati pokret. Evo što o tome kaže drug Tito:

"Sreća što smo se mi odmah orijentirali na slanje ljudi van... Seljaštvo, provincija, bila je naša linija. To

je bio onaj elemenat koji može da nosi dugotrajnu borbu na svojim leđima". 3)

Seljačke mase su se u toj borbi aktivno angažirale, one su bile siguran saveznik na koga se revolucionarni radnički pokret, koji je bio pokretač ustanka, mogao sa sigurnošću osloniti. Bez takve orijentacije bila bi nemoгуća pobjeda revolucije.

Kominternu je velike štete nanijela Komunističkoj partiji Jugoslavije što je prihvatila Staljinove čistke i dala im punu podršku. U tim čistkama izgubilo je živote preko stotinu prekaljenih članova Partije. "Medju te nevine žrtve spadaju i takvi zaslužni rukovodioci kao što su: Filip Filipović, Djuka Cvijić, Štefek Cvijić, Rade, Grgor i Voja Vujović, Kosta Novaković, Kamilo Horvatin, Mladen Čonić, Antun Mavrak, Vladimir Čopić i mnogi drugi. Njihova je tragedija bila utoliko veća što su mučeni pod lažnom optužbom da su špijuni i izdajnici, što su otjerani u smrt pod monstruoznim optužbama za nedjela koja nikada nisu učinili". 4)

Došavši na čelo rukovodstva KPJ, drug Tito je mogao naći prava rješenja samo u beskompromisnom sukobu sa Staljinovim dogmatizmom i u odlučnoj orijentaciji osamostaljivanja Partije; drugim riječima, valja ići svojim nezavisnim putem u borbi za socijalizam.

Medju prvim potezima, koje je drug Tito učinio, bilo je odbijanje finansijske pomoći Kominterne s obrazloženjem da Partija, koja nije sposobna da se izdržava od članarine, priloga i druge pomoći vlastite radničke klase i drugih progresivnih snaga svoje zemlje, nije sposobna da se bori jer to pokazuje da njena snaga nije odraz realnog raspoloženja masa. To odbijanje finansijske pomoći imalo je dalekosežne posljedice: finansijska samostalnost Partije bila je osnova za idejno-političku samostalnost. Drug Tito je, nadalje, likvidirao političku emigraciju. Članovi rukovodstva SKJ su uspostavili neposredan kontakt sa članstvom Partije i radnim masama te se angažirali u središtu zbivanja njihove svakodnevne revolucionarne borbe.

3) Tito, Vojna djela, knj.3, str.57.

4) Tito, Pedeset godina revolucionarne borbe komunista Jugoslavije, Naš put, pola veka revolucionarne borbe SKJ, izdanje Komunist, Beograd, 1969, str.27.

Prve mjere, koje je novo rukovodstvo poduzelo, bile su na planu izgradnje takve Partije koja će samostalno u svim situacijama moći odgovoriti zadacima revolucionarnog pokreta. Govoreći o tim pitanjima, drug Tito je na V zemaljskoj konferenciji naglasio:

"Osnovne zadaće koje su stajale pred ovim rukovodstvom bile su, prvo očistiti Partiju od svih tuđjih i opasnih elemenata i osigurati njezino jedinstvo na taj način što će se mobilizirati čitav partijski aktiv protiv svakog pokušaja grupašenja i frakcionisanja; drugo - organizaciono učvrstiti Partiju i osposobiti je da ona zaista postane vodj i organizator borbi radnih masa; treće - raditi svim silama na vaspitanju novih rukovodećih kadrova, uzdizati nove ljude na rukovodeća mjesta i osloboditi partijske organizacije od starih zaparloženih i nepopravljivih oportunističkih i likvidatora". 5)

Novo rukovodstvo bilo je energično u čišćenju Partije od svakovrskih antipartijskih, likvidatorskih, štetočinskih i frakcionarskih elemenata uz istovremeno snažno povezivanje Partije s radničkom klasom i sa širokim radnim masama kroz povezivanje njihovih akcija za ostvarivanje svakodnevnih zahtjeva. Da bi se Partija što više organizaciono učvrstila i ojačala, drug Tito je veliku pažnju posvetio raznim oblicima teoretskog i političkog uzdizanja kadrova i članstva, od rada u partijskim ćelijama, pa preko raznih kružoka i kurseva do škole za najviše kadrove pod neposrednim rukovodstvom CK. Ideološko-političkim odgojem i svakodnevnom borbenom aktivnošću razvijale su se kod članova Partije najplemenitije osobine: iskreno drugarstvo, međusobna povezanost i spremnost za najteže žrtve za drugoga, hrabrost, nepokolebljivost i odanost idealima Partije. Ljubav prema čovjeku i strpljivost u ukazivanju na greške.

Drugog Tito je posebnu pažnju posvećivao odnosima medju članovima Partije, kako medju rukovodećim drugovima, tako i medju običnim članovima.

"Ako medju drugovima, osobito rukovodiocima, nema onog toplog drugarstva koje treba da nas veže u zajedničkoj borbi za zajedničke ciljeve, onda će svakako stradati uspjeh te borbe... Odnos drugova iz viših partijskih foruma prema drugovima iz nižih foruma ili običnim članovima ne smije se postupati administrativno, već drugarski ukazivati drugovima na greške ili im strpljivo objašnjavati stvari". 6)

5) Tito, referat na V zemaljskoj konferenciji KPJ, Komunist br.1/1946, str.72.

6) Tito, Referat na V zemaljskoj konferenciji KPJ, Komunist br.1/1946, str.93-94.

Čišćenje Partije od neprijatelja, razvijanje drugarskih i demokratskih odnosa unutar Partije, idejno-političko uzdizanje članova i njihovo povezivanje s radnim masama, odbacivanje dogmat-skih recepata o nužnosti dviju faza revolucije, zauzimanje stavova o vezivanju borbe za nacionalno oslobođenje s borbom za socijalno oslobođenje i uključivanju seljačkih masa u revoluciju, sve je to imalo za cilj da Partija preraste u snažnu političku silu koja će u svim situacijama biti sposobna da stvaralački primjenjuje marksizam na jugoslovenske prilike i da s osloncem na vlastite snage samostalno u svakom povijesnom trenutku nadje prava rješenja. Partija je pošla svojim originalnim putem revolucionarne borbe, putem originalne vizije revolucije.

Jugoslavenska revolucija krenula je svojim vlastitim putovima i prvi veliki ispit položila 1939. godine kad je došlo do zaključivanja pakta između Sovjetskog Saveza i Njemačke. Mnoge komunističke partije bile su zbunjene, nisu znale kako da se postave prema fašizmu i fašističkoj Njemačkoj, došlo je do kolebanja i defetizma, do napuštanja stavova VII kongresa Kominterne koji je fašizam ocijenio kao najveću opasnost suvremenog čovječanstva i postavio zahtjev da se mobiliziraju sve snage protiv njega. Interesantno je istaći da je i Kominternu poslije zaključivanja tog pakta napuštala odluke svog VII kongresa i zapostavila borbu protiv fašizma kao glavne opasnosti za međunarodni revolucionarni pokret. Komunistička partija Jugoslavije, naprotiv, imala je i dalje jasnu i čvrstu orijentaciju borbe protiv fašizma kao najveće opasnosti za narode Jugoslavije, protiv imperijalističkog rata, borbe za demokratske slobode i nezavisnost. Ta borba protiv fašizma bila je povezana borbom za svakodnevne zahtjeve i ciljeve radnih masa i ostvarivanje njihovih ekonomskih potreba. Na tim osnovama Partija je uspjela ubrzati političku aktivizaciju masa, mobilizirati ih u borbu protiv fašizma i reakcije i stvoriti Narodni front koji je dobio sadržaj borbene političke antifašističke organizacije.

"Hitlerovsku agresiju protiv Austrije, Čehoslovačke i drugih zemalja Partija je ocenila kao početak agresije i protiv naroda Jugoslavije i svih snaga socijalizma i progressa u svetu. Proglasom Centralnog komiteta u vezi s anšlusom Austrije, koji je napisao drug Tito, upozorene su narodne mase i sve demokratske snage naroda Jugoslavije na smrtnu opasnost koja se približavala i pozvane su da se ujedine u odbrani od te opasnosti". 7)

7) Edvard Kardelj, Tito i Komunistička partija Jugoslavije, Naš put, pola veka revolucionarne borbe SKJ, izdanje Komunist, Beograd, 1969, str.50.

Eto, takav je stav imala Komunistička partija Jugoslavije prema fašizmu. Zbog toga nije slučajno što je Hitlerova propaganda prilikom napada na Sovjetski Savez, da bi "argumentirala" razloge zašto je do toga došlo, posebno apostrofirala antihitlerovsku aktivnost naše Partije, optužujući Sovjetsku vladu i Kominternu za takvu njenu orijentaciju.

Dosljedna u borbi protiv fašizma, KPJ je spremno dočekala događaje koji su slijedili jer se kroz smišljeno vodjene svakodneвне surove klasne okršaje kalila, organizacijski učvršćivala i jačala pripremajući se za revoluciju. Oružani ustanak u Jugoslaviji i njegovo neprekidno bujanje i narastanje je nužan logički nastavak i slijed te borbe.

Kominternu, vodjena interesima sovjetske vlade i politike, i u toku rata je pokušavala Partiji nametati svoje poglede i rješenja. Koliko se Staljin rukovodio svojim uskim, sebičnim interesima, a njih je nametnuo i Kominterni, najbolje ilustrira činjenica da je uskoro poslije okupacije Jugoslavije vlada Sovjetskog Saveza prekinula s njome diplomatske odnose. Time je sovjetsko rukovodstvo de facto priznalo okupaciju Jugoslavije, razbijanje njenog teritorijalnog integriteta i stvaranje "Nezavisne Države Hrvatske".

"I dalje je bio na snazi pakt o nenapadanju između SSSR i Njemačke. Dok je Hitler neposredno pripremao agresiju protiv SSSR-a po planu "Barbarosa", Staljin je nastojao da održi spomenuti pakt. Što se tiče Kominterne, ona je u duhu te linije SSSR-a, smatrajući rat međusobnim obračunom imperijalista, ostala po strani i nije reagovala na nacifašistička osvajanja". 8)

Nema sumnje da je takvo držanje Kominterne i postupak sovjetske vlade objektivno išlo na ruku okupatoru i svim reakcionarnim snagama u zemlji. Međutim, to nije Partiju nimalo zbunilo jer se rukovodila osloncem na vlastite snage revolucionarnog pokreta.

Kakav je stav Kominternu imala prema revolucionarnoj borbi naših naroda, vidi se iz njenih upozorenja Komunističkoj partiji Jugoslavije "da se u sadašnjoj etapi radi o oslobodjenju od fašističkog podjarmljenja, a ne o socijalističkoj revoluciji". 9) Kominternu je, dakle, bila protiv revolucije u Jugoslaviji inzistirajući samo na oslobodilačkoj borbi protiv fašizma i okupatora.

8) Tito, Borba i razvoj KPJ između dva rata, Tito-Partija, Centar CK SKH za idejno-teorijski rad, Zagreb, 1977, str. 69.

9) Iz depeše Kominterne od 22.VI 1941, Komunist 4-5/51, str. 111-112.

Titova orijentacija na revolucionarnu borbu, njegova vizija revolucije i odlučnost da je ostvari omeli su takva i slična nastojanja Staljina i Kominterne.

"Samo poziv da se ide u borbu protiv okupatora - kaže drug Tito - a istovremeno ne dati narodu razumjeti da će se tom borbom ujedno postići nešto novo, mnogo bolje, da se više neće vratiti staro - tako ne bi bilo moguće pokrenuti sve narode u tu borbu, niti tako široke mase naroda zainteresirati za nju, niti se moglo u njoj izdržati do kraja, tj. pobijediti". 10)

U telegramu Kominterne od 1.VII 1941. upućenom CK KPJ među ostalim stoji: "Neophodno je potrebno pomoću sviju sredstava terorizirati neprijatelja u opsadenoj tvrđavi". 11) Komunistička partija Jugoslavije, međutim, gledala je na narodni ustanak drukčije. Titova orijentacija bila je na dugotrajan općenarodni rat, a ne samo teroriziranje neprijatelja, na rat kroz koji će se od malih partizanskih odreda stvoriti velika i moćna oružana sila revolucije, koja će neprijatelja istjerati iz "opsadne tvrđave" i biti čuvar slobode i nezavisnosti Jugoslavije.

Nadalje, Kominternu je od CK KPJ zahtijevala da u neprijateljskom zaledju raspiruje partizanski rat, da se potpaljuju ratne tvornice, skladišta, goriva, aerodromi, da se uništavaju i ruše željeznice, telegrafska i telefonska mreža i da se ne dopušta prijevoz trupa i municije. Iz tih zahtjeva jasno proističe da je Moskva gledala na partizanski rat u Jugoslaviji isto kao i na ratna djelovanja na bilo kojem dijelu okupiranog teritorija u Sovjetskom Savezu. Naprotiv, Partija je općenarodni ustanak tretirala kao oblik općenarodnog dugotrajnog rata za nacionalno i socijalno oslobođenje naroda Jugoslavije, za stvaranje narodne vlasti i nove Jugoslavije na osnovama federativnog uređenja.

Interesantno je istaknuti da je u Kominterni bilo niz rukovodilaca koji su smatrali "da je organiziranje ustanka u Jugoslaviji čista avantura. Vasil Kolarov je ukazivao na primjer Bugarske iz 1923.godine, razvijajući tezu da kolebljivost seljačkih masa u ustanku dovodi ustanak do propasti. Predviđao je da će se seljačke mase u Jugoslaviji za mjesec-dva umoriti, okrenuti

10) Tito, U čemu je specifičnost oslobodilačke borbe i revolucionarnog preobražaja nove Jugoslavije, Komunist br.1/1946, str.6.

11) Iz depeše Kominterne od 1.VII 1941, Komunist 4-5/1951, str.114.

ledja Partiji i da će komunisti ostati na cjedilu i tako izolovane okupator će ih lako uništiti". 12)

Kada se prišlo formiranju proleterskih brigada i uvodjenju crvenih petokraka zvijezda kao simbola NOB-e, Staljin i Kominternu bili su vrlo nezadovoljni i to ocijenili kao sektaštvo. Međutim, znamo da je upravo osnivanje proleterskih brigada značilo početak stvaranja regularne NOV. Nema potrebe posebno isticati koliko su proleterske brigade bile u narodu omiljene. Staljinu se, međutim, to nije sviđalo jer se nije uklapalo u okvire njegovog taktiziranja i sporazumijevanja s Englezima i Amerikancima. Uzalud je bila i ta intervencija Kominterne. Partija je postupala u skladu s mogućnostima i uvjetima koji su nastajali i razvijali se na tlu Jugoslavije.

Dosljedna politici pritisaka, Kominternu nije bila suglasna da se na I zasjedanju AVNOJ-a osnuju organi kao što su privremena vlada i sl. Naprotiv, inzistirala je da AVNOJ ostane samo političko tijelo. Mi smo, kao što je poznato, išli mnogo dalje od takvih zahtjeva.

Iako je 15.V 1943. godine Komunistička internacionala raspuštena uz obrazloženje da su se narodnooslobodilački pokreti, u kojima odlučujuću ulogu imaju komunističke partije, u mnogim zemljama tako razvili da više nema potreba da se s njima rukovodi iz jednog centra, Moskva je i dalje nastavila sa svojim pritiscima na našu Partiju. Zna se kakvu su reakciju u Moskvi izazvale odluke II zasjedanja AVNOJ-a, koje su bile od presudnog značenja za stvaranje nove, socijalističke Jugoslavije. Evo što tome kaže Edvard Kardelj:

"Neće biti na odmet da ovom prilikom ponovim da je sovjetska vlada reagirala na osnivanje AVNOJ-a i NKOJ-a potpuno negativno, čak sa više rezervi nego vlade zapadnih država, koje su zaključke II zasjedanja AVNOJ-a ubrzo primile kao činjenicu koja se ne da izmijeniti... Njoj je nova Jugoslavija kao samostalan politički faktor stajala na putu... Otud nezadovoljstvo u Moskvi, otud razne izjave da smo sa II zasjedanjem AVNOJ-a "zaboli nož u ledja Sovjetskom Savezu". 13)

12) Veljko Vlahović, Internacionalizam Komunističke partije Jugoslavije na delu, Socijalizam br. 2/1959, str.53.

13) Edvard Kardelj, Problemi naše socijalističke izgradnje, knj.II, Kultura, Beograd, 1954. str.91.

Podsjetimo se i na Staljinove pokušaje pogadjanja sa Zapadom na štetu Jugoslavije po pravilu: 50% meni, 50% tebi. Njemu je upravo trebala takva Jugoslavija kojom bi mogao po volji manipulirati i prodavati je kao što je sporazumom o podjeli interesnih sfera sa SAD i Velikom Britanijom prodao narodnorevolucionarni pokret u Grčkoj.

Kao što vidimo, bilo je vrlo mnogo pokušaja Kominterne i Staljina da naš narodnooslobodilački rat i revoluciju usmjere drugim putovima, suprotno interesima radnih masa i radničke klase Jugoslavije. Međutim, Komunistička partija pod Titovim rukovodstvom bila je istrajna i dosljedna u borbi za ostvarivanje svoje samostalnosti i nezavisnosti, protiv Staljinovog dogmatizma, hegemonije i pritisaka, protiv svih onih vanjskih utjecaja koji su bili protivni interesima našeg rata i revolucije. Partija je umjela u svakoj situaciji stvaralački primijeniti marksizam na konkretne uvjete u kojima je revolucionarni pokret djelovao, tražila rješenja u skladu s tim uvjetima bez kopiranja ili podržavanja postojećih uzora. Bez takve orijentacije Komunističke partije Jugoslavije, bez te borbe za samostalnost, ravnopravnost i njenog uspješnog ishoda ne bi sigurno bilo pobjede naše revolucije u II svjetskom ratu. Partija je time dokazala da je osnovni preduvjet za pobjedonosni hod revolucionarnog pokreta njegova samostalnost, odgovornost komunističkih partija pred vlastitim narodom i radničkom klasom, da različitost uvjeta i posebnosti u kojima revolucionarni pokreti djeluju zahtijeva i različitost rješenja, samostalno definiranje revolucionarne strategije. Partija je time pred međunarodni radnički pokret postavila zahtjev za novim odnosima koji zahtijevaju suverenu samostalnost i ravnopravnost svih njegovih subjekata. Imamo li to u vidu, poslijeratni sukob sa Staljinom i Kominternom bio je neizbježna logička posljedica takve orijentacije naše Partije pod stvaralačkim Titovim rukovodstvom.